

Розділ 4. ПИТАННЯ ПЛАНУВАННЯ, КООРДИНАЦІЇ І УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ БОРТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

§ 1. Методологічні проблеми планування і координації заходів боротьби зі злочинністю у сфері економіки

Прогнозування злочинності найтіснішим чином пов'язано з плануванням заходів боротьби з нею і є його вихідним пунктом. Тільки на основі прогнозів злочинності можливо цілеспрямоване проведення організаційних заходів щодо боротьби зі злочинністю. Планування, як одна з найважливіших сфер державного управління, охоплює всі сторони діяльності органів, що ведуть боротьбу з економічною злочинністю¹. План – це заздалегідь намічена система заходів, що передбачає їхній певний порядок, послідовність і терміни виконання, відповідальних виконавців. Власне кримінологічне планування в сфері боротьби зі злочинністю містить у собі: підготовку, складання і затвердження планів.

Кримінологічне прогнозування – це не самоціль, а лише вихідний етап для вироблення кримінологічної політики і здійснення планування процесу боротьби зі злочинністю.

Основними завданнями кримінологічного планування є: а) розробка такої сукупності взаємопов'язаних заходів профілактики, які у своїй сукупності допомогли б встановити належний контроль як над злочинністю в цілому, так і над окремими видами і групами злочинів; б) активізація діяльності правоохоронних і правозастосовчих органів у боротьбі зі злочинністю; в) забезпечення координації діяльності правоохоронних і контролюючих органів, громадських і самодіяльних організацій у боротьбі за злочинністю; г) більш активне виявлення латентної злочинності; д) створення умов, що забезпечують реальне застосування принципу невідворотності покарання; є) забезпечення гарантій належної правової захищеності громадян від злочинних посягань.

¹ Орехов В. В. Социальное планирование и вопросы борьбы с преступностью. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1972. – С. 133.

Таким чином, *кримінологічне планування* – це така діяльність у сфері попередження злочинності, яка спрямована на визначення характеру і змісту попереджувальних заходів, послідовності і строків їх використання. Іншими словами – це діяльність з підготовки, складання і затвердження планів і програм, спрямованих на попередження злочинності і їх реалізацію. В той же час – це одна з форм координації попереджувальної діяльності в рамках держави та її окремих регіонів, в якій знаходить своє реальне відтворення кримінологічна політика держави.

В залежності від масштабів, цілей, суб'єктів і строків планування кримінологічні плани підрозділяються на певні види.

За масштабом дії плани підрозділяють на: загальнодержавні; регіональні; відомчі; галузеві.

Загальнодержавні плани є головними планами, які визначають кримінологічну політику у державі, яка є основою для здійснення планування різноманітними суб'єктами профілактики. Вони приймаються в масштабі усієї країни і є обов'язковими для виконання. Так, Комплексна програма профілактики злочинності на 2001 – 2005 роки затверджена Указом Президента України від 25 грудня 2000 року № 1376/2000 є загальною основою для планування попереджувальної діяльності усіма суб'єктами.

Регіональне, або територіальне планування здійснюється у масштабах адміністративних областей, міст, районів. Це планування включає до себе як вирішення економічних, соціальних, ідеологічних завдань, так і заходи з підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів, заходи, спрямовані на усунення причин та умов злочинності, виховання правової свідомості і культури.

Відомчо-галузеве планування має забезпечити спеціальне планування попереджувальної діяльності з урахуванням специфіки діяльності окремих міністерств і відомств. Особливе місце в цій системі планування займають правоохоронні та правозастосовчі органи, а також контрольно-ревізійні структури, оскільки від ефективності їх діяльності в першу чергу залежить стан правопорядку в країні.

За суб'єктами планування плани можуть виходити: від Верховної Ради, Президента, центральних виконавчих органів влади, місцевих органів влади, а також від адміністрації і громадських організацій ви-

робничих і комерційно-підприємницьких структур. Планування у сфері попередження злочинності передбачає порядок використання цих заходів, їх послідовність і строки виконання, а також відповідальних осіб і органів за їх виконання.

Планування, як і прогнозування, може бути:

- поточним (недовготривалі відрізки часу (на сезон, для проведення масових спортивних змагань, демонстрацій));
- короткостроковим на 1 – 2 роки;
- середньостроковим до 5 років;
- перспективним на 10 – 20 років.

Головними етапами планування є: 1) організаційно-підготовчий; 2) інформаційно-аналітичний; 3) безпосередня розробка планових заходів; 4) виконання планових заходів; 5) оцінка виконання і висновки.

Організаційно підготовчий етап включає у себе – прийняття рішення про планування, створення робочої групи, вирішення питань матеріально-технічного забезпечення роботи, визначення джерел інформації, розподіл обов'язків. *Інформаційно-аналітичний етап* охоплює вивчення і аналіз стану злочинності в районі, її динаміку і тенденції на основі даних одержуваних від органів внутрішніх справ, прокуратури, юстиції. Збирається також інша необхідна інформація: дані про територіальну і демографічну характеристику регіону, матеріальних і житлових умов життя населення, ступені матеріально-ресурсного забезпечення планових заходів, соціальної інфраструктури, ступеня ефективності заходів, спрямованих на охорону громадського порядку.

Розробка плану включає до себе: статистичну обробку і аналіз одержаної інформації, її оцінку і формулювання висновків: визначення строків і виконавців; узгодження і обговорення проекту плану, його доробку; затвердження плану відповідним органом.

В *організацію виконання плану* входить – доведення планових завдань до виконавців, визначення строків звітності, здійснення контролю за виконанням, корегування планових завдань, проведення нарад виконавців.

Оцінюється виконання плану не за формальними критеріями, а за реальним станом правопорядку в регіоні.

Кримінологічне планування повинно відповідати таким основним вимогам: воно повинно бути колективним як за складом плануючих органів, так і за виконавцями; виконавці повинні мати відповідні повноваження; намічені заходи мають бути узгоджені і не суперечити одне одному; плани треба складати з урахуванням конкретної обстановки і своєчасно корегувати з урахуванням змін обстановки; бути компактними; складатися з урахуванням резерву в силах, засобах, часі на випадок непередбачених обставин.

Кримінологічна політика держави повинна реалізовуватися з урахуванням постійно мінливої соціальної й економічної ситуації в країні на засадах кримінологічного прогнозування і планування відповідних заходів реагування.

Системний вплив на злочинність в сфері економіки є головною фундаментальною передумовою ефективної боротьби з цим типом злочинності на всіх рівнях попереджувальної діяльності. Головним засобом забезпечення системності впливу на цей різновид злочинності, як свідчить і світова практика, складає розробка і реалізація різноманітних програм і планів боротьби зі злочинністю в цілому і окремих її видів. Ці плани і програми включають упорядковану певним чином систему заходів впливу на злочинність, етапи їх реалізації, а також необхідне організаційне забезпечення.

Слід зауважити, що нині в Україні щороку приймається велика кількість стратегічних документів програмного характеру у сфері боротьби зі злочинністю. Але багато з них є неузгодженими між собою, суперечать один одному, вимагають різних підходів до проблем боротьби з економічною злочинністю. А проектів таких документів, які видаються різними відомствами, ще більше. Тому необхідно забезпечити цілісність державного реагування і прогнозування можливих наслідків реалізації цих документів, з тим щоб вони відповідали економічному і соціальному розвитку держави, окремих галузей економіки і адміністративно-територіальних одиниць.

Першим найбільш вагомим нормативно-правовим актом планування боротьби зі злочинністю слід назвати Державну програму боротьби зі злочинністю, яка була затверджена постановою Верховної

Ради України від 25 червня 1993 р. № 3325-XII¹, і яка дійсно була першою програмою боротьби зі злочинністю в Україні як за часів Радянського Союзу, так і за роки незалежності. Поряд з організаційно-правовими заходами, заходами щодо профілактики правопорушень, зміцнення громадського порядку та безпеки, кадрового та матеріально-технічного забезпечення правоохоронної діяльності, в Програмі містився й окремий розділ стосовно боротьби з організованою злочинністю та злочинністю у сфері економіки. Цей розділ мистив 32 пункти різних заходів, виконання яких було покладено на суб'єктів попереджувальної діяльності різного рівня. Такими чином, поряд із заходами, які були направлені на протидію загальнокримінальній злочинності, вперше на рівні держави було окреслено і коло заходів стосовно боротьби з окремими видами злочинності, у тому числі й у сфері економіки.

І вже в липні 1993 р., відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 5 липня № 510², на базі служби захисту економіки від злочинних посягань Міністерства внутрішніх справ України була створена Державна служба боротьби з економічною злочинністю, яка стала складовою частиною кримінальної міліції системи МВС.

Враховуючи те, що на шляху реалізації програмних засад реформування економіки України, висунутих Президентом України і схвалених Верховною Радою України у листопаді 1994 р., серйозною перешкодою стала злочинність, Президент України своїм розпорядженням від 10 лютого 1995 р. № 35/95-рп затвердив ще й Програму заходів щодо запобігання злочинності у сфері економіки³. Програма передбачала вже 47 пунктів різних заходів щодо протидії зловживанням у зовнішньоекономічній діяльності держави, правового захисту підприємництва та реформування власності тощо, у тому числі й заходи організаційно-правового та ресурсного забезпечення.

¹ Голос України. – 1993. – 30 липня.

² ЗП України. – 1994. – № 2. – Ст. 30.

³ В офіційних виданнях не публікувалась.

Ці заходи знайшли своє подальше відображення й у другій загальнодержавній програмі боротьби зі злочинністю – Комплексній цільовій програмі боротьби зі злочинністю на 1996 – 2000 роки, яка була затверджена Указом Президента України від 17 вересня 1996 р. № 837/96¹, і яка передбачала окремий розділ VI “Боротьба зі злочинністю у сфері економіки”, що містив 22 пункти різних заходів.

Питанням же виконання Програми заходів щодо запобігання злочинності у сфері економіки, була присвячена ще й постанова Кабінету Міністрів України від 22 січня 1996 р. № 109², яка окреслила низку додаткових завдань у сфері боротьби зі злочинністю у сфері економіки, а питанням виконання Комплексної цільової програми боротьби зі злочинністю – розпорядження Президента України від 25 лютого 1997 р. № 98/97-рп “Про незадовільний стан виконання заходів щодо боротьби зі злочинністю”³

Заходи щодо боротьби зі злочинністю у сфері економіки закріплені й у третій загальнодержавній програмі боротьби зі злочинністю – Комплексній програмі профілактики злочинності на 2001 – 2005 роки, яка затверджена Указом Президента України від 25 грудня 2000 р. № 1376/2000⁴. Програма також містить окремий розділ V під назвою “Зменшення кримінального тиску на економічні відносини”, що складається з 17 пунктів різних заходів. Це аналіз законів та інших нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері економіки, та підготовка пропозицій щодо внесення до них відповідних змін та доповнень з урахуванням сучасного стану розвитку економіки України; аналіз причин поглиблення розвитку “тіньової економіки” і умов, які цьому сприяють, та проведення узгоджених заходів із профілактики економічних злочинів, зокрема, в банківській, фінансовій, зовнішньоекономічній сферах та сфері приватизації; проведення перевірок додержання законності суб'єктами господар-

¹ Урядовий кур'єр. – 1996. – № 30 – 31. – 15 лютого

² Урядовий кур'єр. – 1996. – № 30 – 31. – 15 лютого

³ Урядовий кур'єр. – 1997. – № 41 – 42. – 6 березня.

⁴ Офіційний вісник України. – 2000. – № 52. – Ст. 2258.

ської діяльності у різних секторах економіки тощо. З питань виконання даної Програми бала також прийнята постанова Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2002 р. № 1120¹.

Певна низка заходів стосовно боротьби зі злочинністю у сфері економіки і, в першу чергу, її попередження міститься і в інших Указах Президента України. Серед них можна назвати:

– Указ Президента України від 21 січня 1998 р. № 41/98 “Про запровадження режиму жорсткого обмеження бюджетних видатків та інших державних витрат, заходи щодо забезпечення надходження доходів до бюджету і запобігання фінансовій кризі”²;

– Указ Президента України від 7 серпня 1999 р. № 969/99 “Про Основні напрями політики щодо грошових доходів населення України”³;

– Указ Президента України від 31 березня 2000 р. № 552/2000 “Про заходи щодо легалізації фізичними особами доходів, з яких не сплачено податки”⁴;

– Указ Президента України від 16 листопада 2000 р. № 1242/2000 “Про додаткові заходи щодо посилення боротьби з корупцією, іншими протиправними діями в соціально-бюджетній сфері та забезпечення економного витрачання державних коштів”⁵;

– Указ Президента України від 20 березня 2001 р. № 183/2001 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 січня 2001 р. “Про заходи щодо детінізації економіки”⁶;

– Указ Президента України від 25 грудня 2001 р. № 1251/2001 “Про зміцнення фінансової дисципліни та запобігання правопорушенням у бюджетній сфері”⁷;

¹ В офіційних виданнях не публікувалась.

² Офіційний вісник України. – 1998. – № 3. – Ст. 93.

³ Офіційний вісник України. – 1999. – № 32. – Ст. 1662.

⁴ Офіційний вісник України. – 2000. – № 14. – Ст. 556.

⁵ Офіційний вісник України. – 2000. – № 47. – Ст. 2032.

⁶ Офіційний вісник України. – 2001. – № 12. – Ст. 486.

⁷ Офіційний вісник України. – 2002. – № 10. – Ст. 470.

- Указ Президента України від 5 березня 2002 р. № 216/2002 "Про заходи щодо детінізації економіки України на 2002-2004 роки"¹;

- Указ Президента України від 18 листопада 2005 р. № 1615/2005 "Про першочергові заходи щодо детенізації економіки та протидії корупції"² та ін.

Таким чином, можна констатувати, що на загальнодержавному рівні створена певна нормативна база щодо попередження злочинності у сфері економіки, яка постійно змінюється, доповнюється і вдосконалюється. Але не всі заходи, які вказані в державних програмних та інших нормативно-правових документах, на жаль, виконуються. Причин цьому багато і більшість з них загальновідомі, але на деякі з них, ще раз хотілось звернути увагу. По-перше, певні заходи не були виконані свого часу або не будуть виконані і надалі, тому що вони не відповідають вимогам, які ставляться до таких заходів при їх розробці. Це такі вимоги як обґрунтованість, економічна доцільність, комплексність і диференціація, реальність, конкретність та ін.³ А подруге, до участі у розробці програм боротьби зі злочинністю або взагалі не залучаються науковці – фахівці у галузі кримінології, або такі програми не проходять кримінологічну експертизу чи на них не надаються висновки науково-дослідних установ або провідних юридичних вищих навчальних закладів. Не використовуються при їх розробці і результати сучасних кримінологічних досліджень.

Між тим, ми виходимо з того, що наявність хоч і не зовсім добротних з приводу юридичної техніки програм боротьби зі злочинністю, у тому числі і у сфері економіки, все ж таки краще, ніж взагалі їх

¹ Офіційний вісник України. – 2002. – № 10. – Ст. 470.

² Урядовий кур'єр. – 2005. – № 222. – 22 листопада.

³ Голина В. В. Научные подходы к деятельности по предупреждению преступности // Проблемы законности: Респ. межведом. науч. сб. / Отв ред. В.Я. Таций. – Вып. 31. – Харьков: Нац. юрид. акад. Украины, 1996. – С. 127 – 136; Кримінологія: Загальна та Особлива частини: Підручник / За ред. І. М. Даньшина. – Х: Право, 2003. – С. 123 – 125; Курс лекцій по кримінології / Под ред. Даньшина І. Н. (Общая часть) и Голины В. В. (Особенная часть). – Харьков: Одиссей, 2006. – С. 107 – 108.

відсутність. Було б бажано, щоб до вищевказаних зауважень врешті-решт прислухалися як замовники, так і розробники загальнодержавних програмних документів. Так як, як ми розуміємо, на черзі дня – розробка і прийняття четвертої загальнодержавної програми боротьби зі злочинністю. А окремі науковці схилиються ще й до того, щоб було прийнято ще й окремі концепції протидії злочинності як раз у сфері економіки¹.

На сьогоднішній же день, на нашу думку, нормотворча діяльність з питань протидії злочинності у сфері економіки повинна бути перенесена у площину загальносоціального попередження, так як досить широке коло суспільних відносин у сфері економіки відповідно до ст. 92 Конституції України, потребує врегулювання, в першу чергу, на рівні законів України. В науковій літературі з цього приводу зазначається, що "недоліки правового регулювання економічних відносин є одним із провідних факторів стійкого криміногенного економічного розвитку"².

Останнім часом (2000 – 2005 рр.) Верховною Радою України були прийняті десятки законодавчих актів, які повинні врегулювати ті чи інші суспільні відносини у сфері економічної діяльності різних суб'єктів господарювання. Серед них слід назвати наступні:

1) на рівні загальнодержавного регулювання економічних процесів:

– Закон України від 23 березня 2000 р. № 1602-III "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України"³;

¹ Кальман О. Г. Злочинність у сфері економіки: теоретичні та прикладні проблеми попередження: Автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / Нац. юрид. акад. України. – Х., 2004. – С. 22; Пливаров В. В. Податкова і кредитно-фінансова злочинність: кримінологічна характеристика та попередження: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Нац. юрид. акад. України. – Х., 2003. – С. 15.

² Кальман О. Г. Стан і головні напрямки попередження економічної злочинності в Україні: Монографія. – Х.: Гімназія, 2003. – С. 156.

³ Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 25. – Ст. 195.

– Закон України від 18 березня 2004 р. № 1621-IV “Про державні цільові програми”¹;

2) у сфері господарської діяльності:

– Закон України від 1 червня 2000 р. № 1776-III “Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг”²;

– Закон України від 11 січня 2001 р. № 2210-III “Про захист економічної конкуренції”³;

– Закон України від 23 березня 2000 р. № 1587-III “Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм” в редакції Закону України від 10 липня 2003 р. № 1098-III⁴;

– Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2374-III “Про обіг векселів в Україні”⁵;

– Закон України від 4 жовтня 2001 р. № 2759-III “Про поштовий зв’язок”⁶;

– Закон України від 12 липня 2001 р. № 2658-III “Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні”⁷;

– Закон України від 20 грудня 2001 р. № 2908-III “Про кредитні спілки”⁸;

– Закон України від 17 січня 2002 р. № 2953-III “Про особливості державного регулювання діяльності суб’єктів господарювання, пов’язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування”⁹;

– Закон України від 4 липня 2002 р. № 40-IV “Про інноваційну діяльність”¹⁰;

¹ Офіційний вісник України. – 2004. – № 14. – Ст. 956.

² Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 38. – Ст. 315.

³ Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 12. – Ст. 64.

⁴ Офіційний вісник України. – 2003. – № 33. – Ст. 1776.

⁵ Офіційний вісник України. – 2001. – № 17. – Ст. 731.

⁶ Офіційний вісник України. – 2001. – № 43. – Ст. 1918.

⁷ Офіційний вісник України. – 2001. – № 34. – Ст. 1577.

⁸ Офіційний вісник України. – 2002. – № 3. – Ст. 79.

⁹ Офіційний вісник України. – 2002. – № 7. – Ст. 276.

¹⁰ Офіційний вісник України. – 2002. – № 31. – Ст. 1447.

– Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV¹;

– Закон України від 16 січня 2003 р. № 433-IV “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні”²;

– Закон України від 15 травня 2003 р. № 755-IV “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців”³;

– Закон України від 22 травня 2003 р. № 851-IV “Про електронні документи та електронний документообіг”⁴;

– Закон України від 22 травня 2003 р. № 877-IV “Про електронний цифровий підпис”⁵;

– Закон України від 11 вересня 2003 р. № 1160-IV “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності”⁶;

– Закон України від 23 грудня 2004 р. № 2286-IV “Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва”⁷;

– Закон України від 23 грудня 2004 р. № 2288-IV “Про поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення”⁸;

– Закон України від 23 червня 2005 р. № 2704-IV “Про організацію формування та обігу кредитних історій”⁹;

– Закон України від 6 вересня 2005 р. № 2806-IV “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності”¹⁰;

– Закон України від 6 вересня 2005 р. № 2809-IV “Про безпечність та якість харчових продуктів”¹¹;

¹ Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 462.

² Офіційний вісник України. – 2003. – № 7. – Ст. 271.

³ Офіційний вісник України. – 2003. – № 25. – Ст. 1172.

⁴ Офіційний вісник України. – 2003. – № 25. – Ст. 1174.

⁵ Офіційний вісник України. – 2003. – № 25. – Ст. 1175.

⁶ Офіційний вісник України. – 2003. – № 41. – Ст. 2157.

⁷ Урядовий кур'єр. – 2005. – № 24. – 9 лютого.

⁸ Урядовий кур'єр. – 2005. – № 9. – 19 січня.

⁹ Урядовий кур'єр. – 2005. – № 147. – 10 серпня.

¹⁰ Урядовий кур'єр. – 2005. – № 188. – 5 жовтня.

¹¹ Урядовий кур'єр. – 2005. – № 203. – 26 жовтня.

– в новій редакції прийняті закони України, “Про страхування”¹, “Про рекламу”², “Про туризм”³, “Про лізинг”⁴, “Про захист інформації в автоматизованих системах”⁵ та ін.;

3) у галузі транспорту:

– Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2344-III “Про автомобільний транспорт”⁶;

– Закон України від 5 лютого 2004 р. № 1449-IV “Про Державну спеціальну службу транспорту”⁷;

– Закон України від 18 березня 2004 р. № 1624-IV “Про розвиток автомобільної промисловості України”⁸;

– Закон України від 29 червня 2004 р. № 1914-IV “Про міський електричний транспорт”⁹;

4) на ринку нерухомості:

– Закон України від 5 червня 2003 р. № 898-IV “Про іпотеку”¹⁰;

– Закон України від 19 червня 2003 р. № 979-IV “Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати”¹¹;

– Закон України від 19 червня 2003 р. № 978-IV “Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю”¹²;

– Закон України від 1 липня 2004 р. № 1952-IV “Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень”¹³ та ін.;

¹ Офіційний вісник України. – 2001. – № 44. – Ст. 1951.

² Офіційний вісник України. – 2003. – № 38. – Ст. 2020.

³ Офіційний вісник України. – 2003. – № 50. – Ст. 2600.

⁴ Офіційний вісник України. – 2004. – № 1. – Ст. 3.

⁵ Урядовий кур’єр. – 2005. – № 122. – 6 липня.

⁶ Офіційний вісник України. – 2001. – № 17. – Ст. 719.

⁷ Офіційний вісник України. – 2004. – № 9. – Ст. 522.

⁸ Офіційний вісник України. – 2004. – № 13. – Ст. 883.

⁹ Офіційний вісник України. – 2004. – № 30. – Ст. 1992.

¹⁰ Офіційний вісник України. – 2003. – № 28. – Ст. 1362.

¹¹ Офіційний вісник України. – 2003. – № 30. – Ст. 1526.

¹² Офіційний вісник України. – 2003. – № 30. – Ст. 1525.

¹³ Офіційний вісник України. – 2004. – № 30. – Ст. 1993.

5) у паливно-енергетичному комплексі:

– Закон України від 12 липня 2001 р. № 2665-III "Про нафту і газ"¹;

– Закон України 5 лютого 2004 р. № 1456-IV "Про рентні платежі за нафту, природний газ і газовий конденсат"²;

– Закон України від 23 червня 2005 р. № 2711-IV "Про заходи, спрямовані на забезпечення сталого функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу"³;

б) у сфері житлово-комунального господарства:

– Закон України від 20 лютого 2003 р. № 554-IV "Про реструктуризацію заборгованості з квартирної плати, плати за житлово-комунальні послуги, спожиті газ та електроенергію"⁴;

– Закон України від 24 червня 2004 р. № 1875-IV "Про житлово-комунальні послуги"⁵;

– Закон України від 24 червня 2004 р. № 1869-IV "Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки"⁶;

– Закон України від 2 червня 2005 р. № 2633-IV "Про теплопостачання"⁷ та ін.;

7) у митній справі:

– Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2371-III "Про Митний тариф України"⁸;

– Закон України від 13 вересня 2001 р. № 2681-III "Про порядок ввезення (пересилання) в Україну, митного оформлення й оподаткування особистих речей, товарів та транспортних засобів, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України"⁹;

¹ Офіційний вісник України. – 2001. – № 33. – Ст. 1524.

² Офіційний вісник України. – 2004. – № 10. – Ст. 565.

³ Урядовий кур'єр. – 2005. – № 142. – 3 серп.

⁴ Офіційний вісник України. – 2003. – № 12. – Ст. 521.

⁵ Офіційний вісник України. – 2004. – № 30. – Ст. 1985.

⁶ Офіційний вісник України. – 2004. – № 30. – Ст. 1983.

⁷ Урядовий кур'єр. – 2005. – № 127. – 13 липня.

⁸ Офіційний вісник України. – 2001. – № 18. – Ст. 781.

⁹ Офіційний вісник України. – 2001. – № 40. – Ст. 1791.

- Митний кодекс України від 11 липня 2002 р. № 92-IV¹;
- Закон України від 6 липня 2005 р. "Про деякі питання ввезення на митну територію України транспортних засобів"² та ін.

З урахуванням наведеного, необхідно провести предметну систематизацію, вивчення і аналіз чисельних нормативно-правових актів, а також документів перспективного планування щодо виявлення недоліків, які можуть стимулювати вчинення економічних злочинів. Важливо запровадити механізм розробки і прийняття виключно економічно обгрунтованих нормативно-правових актів економічної спрямованості, який повинен включати: економічне обгрунтування, кримінологічний аналіз і прогноз, комплексну економіко-правову експертизу, аналіз можливих негативних наслідків і умов їх блокування, внесення доповнень, поправок тощо.

Важливе значення у сучасних умовах має і забезпечення засобами прокурорського нагляду реалізації законів, програм, планів, які безпосередньо спрямовані на запобігання не лише злочинам, а й іншим правопорушенням. Законодавча база запобігання злочинності в Україні недосконала. Окремі напрями запобіжної діяльності регулюються розрізненими нормативно-правовими актами.

У зв'язку з цим серед науковців уже кілька десятиріч лунають пропозиції щодо уніфікації законодавства про запобіжну діяльність. Розроблялися і відповідні проекти законів "Про профілактику злочинів", у яких функція нагляду за додержанням законів про профілактику злочинів покладається на органи прокуратури. Але до цього часу такий закон не прийнятий. А виконання вимог чисельних нормативно-правових актів, державних програм профілактики злочинності, які зобов'язують відповідні державні органи вживати заходів щодо запобігання злочинності, фактично залишаються поза прокурорським наглядом. Більш того, якщо згідно з Конституцією України (п. 9 розділу XV Перехідних положень) загальний нагляд буде взагалі ліквідовано, то попереджувальний потенціал органів прокуратури суттєво зменшиться.

¹ Офіційний вісник України. – 2002. – № 31. – Ст. 1444

² Урядовий кур'єр. – 2005. – № 138. – 28 липня.

Констатація лише тієї обставини, що прокуратура здійснює нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів, і це є головним змістом її діяльності, на нашу думку, знижує правовий статус прокуратури. Вихід з цієї ситуації ми вбачаємо у наданні органам прокуратури виконання такої функції як запобігання злочинам і закріпленні її у Законі України "Про прокуратуру".

Разом з тим, як показує аналіз світової і вітчизняної практики програмування у сфері боротьби з економічною злочинністю, не завжди відповідає вимогам системності і узгодженості заходів боротьби з нею. Цей недолік притаманний як загальнодержавним, так і регіональним програмам. Україна в цьому відношенні не є виключенням. Хоча раді справедливості слід відмітити, що остання Комплексна програма профілактики злочинності на 2001-2005 роки вперше продемонструвала послідовне намагання нашої держави до системного планування заходів боротьби зі злочинністю у сфері економіки.

Для того щоб багатоаспектні плани протидії з економічній злочинності були реально втілені в практику діяльності правоохоронних органів, необхідно забезпечити об'єднання зусиль та цілеспрямовану і комплексну протидію кримінальним загрозам. Це можливо зробити тільки через налагоджену систему координації заходів і дій.

Під координацією діяльності правоохоронних органів розуміється узгодження по цілям, часі, місці, виконавцям і програмі діяльності цих органів по боротьбі зі злочинністю і іншими правопорушеннями.

Важливим фактором протидії економічній злочинності може стати посилення ролі координації в управлінні правоохоронними органами. Саме в рамках і за допомогою координації дій правоохоронних органів економічна злочинність може і має бути поставлена під жорсткий соціальний контроль держави.

На сучасному етапі розвитку української держави та її інститутів позитивні зрушення можна отримати лише шляхом удосконалення форм координації правоохоронних і контролюючих органів їх спільної діяльності у сфері попередження економічної злочинності, функцій та засобів управління, що має оптимально інтегрувати чис-

ленні напрямки взаємодії учасників, державно-управлінських відносин та узгоджувальної їх діяльності відповідно до заданих пріоритетів.

Координація – це функція управління, планування і контролю, змістом якої є забезпечення упорядкованих взаємозв'язків і взаємодій між організаціями, ділянками та учасниками виробництва й управління з метою узгодження дій щодо реалізації рішень, об'єднання спільних зусиль у вирішенні загальних проблем протидії економічній злочинності.

До теперішнього часу можливості координації, як засобу управління, недооцінювались. Уся увага зосереджувалась в основному на покращанні схем здійснення загальних і спеціальних функцій управління, недостатньо обгрунтованому або рекомендованому міжнародними фінансовими організаціями вдосконаленні організаційних структур. Сучасний етап проведення адміністративної реформи функціонально виражається і в кардинальних змінах цілей, що поставлені перед державним управлінням, та в засобах їх досягнення. На наш погляд, в умовах адміністративної реформи державно-управлінського механізму суттєво змінюється місце, роль і значення координації. Розширення і зміцнення державно-управлінських відносин, розвиток самостійності управлінських ланок; підвищення їх відповідальності за кінцеві результати діяльності – усе це передбачає загострення проблеми узгодженості в розробці планів і програм, договірних зобов'язань та директивним завдань, що потребує формування відповідних управлінсько-координуючих впливів¹.

Координація може бути як спеціальною функцією, так і особливою інтегруючою формою організації управління. Як функція, вона забезпечує певну залежність одних рішень (дій) від інших у процесі функціонування будь-якої організованої системи, а як форма організації управління – створює особливий апарат приведення до загальних цілей автономних організаційних систем, узгоджує їх діяльність у тій її частині, що належить або до сфери взаємних, загальних інтересів, або пов'язана із задоволенням загальнозначимих пріоритетів.

¹ Белоусов В. Т. Координація боротьби з економічною злочинністю. – Київ: Академія держ. податк. служби України, 2002. – С. 136 – 162.

Оскільки покращити державне управління можна і шляхом удосконалення організації процесу реалізації функцій у фундаментальних, галузевих і регіональних системах державного управління, і шляхом підвищення рівня узгодженості їх взаємодій в інтересах держави, доцільно розширити засоби активного використання координації і як функції управління¹.

Аналіз показує, що на різних етапах функціонування системи державного управління теоретиками та практиками першочергова увага приділялася тим чи іншим функціям організації управління і формам їх здійснення.

Зараз настав час для координаційного управління, що спирається на самостійність і відповідальність органів управління, гнучко реагуючих на зміни, та забезпечує високий остаточний результат за рахунок цілеспрямованої орієнтації кожного елемента, ланки, управлінського органу на внесення максимального позитивного вкладу у цей загальний результат. Це не означає, що потрібно відмовлятися від інших функцій і форм управління, більш тонко і диференційовано застосовувати їх залежно від рівня складності системи, яка управляє, або якою управляють, і співвідношення регулюючих і стимулюючих впливів, дій державно-управлінського механізму, а також залежно від характеру відносин між учасниками управління у процесі вирішення багаточисельних завдань щодо спільних дій правоохоронних органів по боротьбі з економічною злочинністю.

Тому однією з найважливіших складових у справі боротьби з економічною злочинністю є чітко продумані форми координації діяльності суб'єктів, які здійснюють розслідування злочинів, особливо скоєних організованими групами. Значення координації діяльності по боротьбі з економічною злочинністю полягає у наступному:

– забезпеченні цілеспрямованих й ефективних заходів щодо боротьби з економічною злочинністю, виборі єдиного підходу до рішення різносторонніх організаційних і процесуальних питань;

Белоусов В. Т. Координація боротьби з економічною злочинністю. – Київ: Академія держ. податк. служби України, 2002. – С. 136 – 162.

- сприянні усуненню дублювання в діяльності правоохоронних органів по боротьбі з економічною злочинністю;
- створенні можливості об'єднання зусиль правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю з метою досягнення високої результативності шляхом найменших затрат;
- підвищенні гарантій законності при проведенні заходів щодо боротьби з економічною злочинністю.

При цьому необхідно чітко визначити рівні, розрізняти цілі, суб'єкти та форми координації діяльності правоохоронних органів, що ведуть боротьбу з економічною злочинністю.

Говорячи про рівні координації, варто виходити з того, що вона повинна здійснюватися правоохоронними органами на рівні міст, областей, республік, країн СНД, на рівні співробітництва із закордонними державами. Враховуючи, що транснаціональна злочинність набула значних розмірів, цілком закономірно виділяти рівень, пов'язаний із координацією діяльності, що також виходить за межі наших кордонів.

Якщо йдеться про цілі координації, то потрібно підкреслити два важливих аспекти: по-перше, це забезпечення узгодженої діяльності всіх правоохоронних органів, що ведуть боротьбу з економічною злочинністю; по-друге, розробка спільних заходів, встановлених на розроблення контролю над економічною злочинністю, її локалізацію, нейтралізацію та ліквідацію.

До суб'єктів координації належать правоохоронні органи, визначені статтею 5 Закону "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю". Аналіз даного закону дозволяє зробити висновок, що суб'єктами координації насамперед є державні органи, спеціально створені для боротьби з організованою злочинністю. Так, до першої групи цих органів належав: Координаційний комітет по боротьбі з організованою злочинністю і корупцією при Президентові України¹, спеціальні підрозділи по боротьбі з організо-

¹ Згідно Указу Президента України його функції, фінансове та матеріально-технічне забезпечення передано Раді національної безпеки України. Див.: Голос України від 22 лютого 2005 р.

ваною злочинністю Міністерства внутрішніх справ України. До спеціальних органів по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю також варто віднести й відповідні спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю, а також органи прокуратури України, митні органи, підрозділи прикордонних військ України, органи державної податкової служби (податкової міліції). Крім того, суб'єктами координації є й інші державні органи, передбачені у ч. 1 ст. 17 даного Закону, у якому йдеться про такі органи, як НБУ, Міністерство фінансів України, Міністерство зовнішніх економічних зв'язків України, Державна митна служба України, Фонд державного майна України, Антимонопольний комітет, Держкомкордон й інші. Цей перелік може розширюватися. Існує також і спеціальний суб'єкт координації – це Національне бюро Інтерполу, воно створено постановою Кабінету Міністрів України від 29 березня 1993 р. і здійснює взаємодію правоохоронних органів України з компетентними органами закордонних держав для вирішення питань боротьби зі злочинністю, що має транснаціональний характер.

Основними складовими управління правоохоронними органами повинні бути відповідні форми координації, до яких, на наш погляд, необхідно віднести наступні: а) засідання Координаційного комітету з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією при Раді національної безпеки і оборони та координаційні наради робітників правоохоронних органів усіх рівнів (республіканського, обласного, міського, районного, міжрайонного); б) обмін інформацією з питань боротьби з організованою злочинністю; в) спільні виїзди в регіони для проведення узгоджених дій для надання практичної допомоги місцевим правоохоронним органам у боротьбі з організованою злочинністю; г) створення слідчо-оперативних груп для розслідування економічних злочинів, вчинених організованими формуваннями; д) взаємне використання можливостей викриття економічних злочинів, проведення семінарів, конференцій спрямованих на підвищення власного фахового рівня; е) спільні цільові заходи для виявлення і припинення економічних злочинів, а також усунення причин і умов, що сприяють їхньому вчиненню; ж) надання взаємної допомоги щодо забезпечення власної безпеки у процесі діяльності по боротьбі

з економічною злочинністю; з) розробка операцій та видання спільних наказів, вказівок, підготовка різноманітних інформаційних листів, методичних рекомендацій та інших організаційно-розпорядчих документів, що стосуються здійснення боротьби з економічною злочинністю.

Важливу роль в забезпеченні координації діяльності правоохоронних органів у сфері боротьби з економічною злочинністю відіграють органи прокуратури¹. До основних завдань їх координаційної діяльності відноситься об'єднання зусиль та активізація роботи правоохоронних органів у сфері боротьби зі злочинністю; усунення дублювання і паралелізму в їхній діяльності, розробка і здійснення ними узгоджених заходів по своєчасному виявленню, розкриттю та розслідуванню злочинів, усунення причин та умов, що їм сприяють².

Особливе місце прокуратури у системі координуючих органів визначається багато функціональним характером її правоохоронної і правозахисної діяльності, широкими наглядовими повноваженнями, наявністю необхідної інформаційно-аналітичної бази і багатолітнім досвідом виконання координуючої функції.

Прокурори усіх рівнів координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі зі злочинністю мають здійснювати через форми і напрями, визначені у ст. 10, ч. 3 ст. 29 Закону України "Про прокуратуру" та п. 4 Положення про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі зі злочинністю, схваленого Координаційним комітетом по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю при Президентові України 17 липня 2000 р. і наказу № 3 Генерального прокурора України від 14 січня 2002 р., а саме:

- координаційні та міжвідомчі наради перших керівників правоохоронних органів або виконуючих їх обов'язки;
- спільні засідання колегій цих органів;

¹ Каркач П.М., Синчук В.Л. Координаційна функція прокуратури України: навчально-методичний посібник. - Х.: Право, 2005. - 96 с.

² Маркелов Т. Л., Бакаев Д.М. Координация действий прокуратуры с органами МВД юстиции и судами по борьбе с преступностью. Методические указания. - М., 1983. - С. 26 - 27.

- спільне проведення аналізів (узагальнень) щодо стану злочинності та корупції, прогнозування тенденцій їх динаміки, розробка відповідних заходів, спрямованих на запобігання та боротьбу з ними, визначення шляхів їх реалізації;

- обмін інформацією з питань боротьби зі злочинністю;

- розробка та здійснення спільних цільових заходів з метою виявлення, припинення і профілактики злочинів, а також усунення причин і умов, що сприяли їх вчиненню;

- спільні виїзди до регіонів для проведення узгоджених дій, перевірок і надання допомоги місцевим правоохоронним органам;

- вивчення позитивного досвіду по боротьбі зі злочинністю та корупцією, впровадження його в практику діяльності правоохоронних органів;

- розробка та подання узгоджених пропозицій до проектів державних і регіональних програм боротьби зі злочинністю;

- прийняття узгоджених рішень щодо забезпечення реалізації державних і регіональних програм боротьби зі злочинністю та корупцією;

- спільна підготовка пропозицій органам державної влади та органам місцевого самоврядування щодо оздоровлення криміногенної ситуації;

- видання спільних наказів, вказівок, інформаційних листів, методичних рекомендацій та інших документів;

- створення спільних слідчо-оперативних груп для розкриття та розслідування конкретних злочинів;

- взаємне використання можливостей правоохоронних органів для підготовки та навчання кадрів, підвищення їхньої кваліфікації, проведення спільних семінарів, конференцій;

- спільна розробка та подання пропозицій компетентним органам щодо удосконалення правового регулювання діяльності по боротьбі зі злочинністю та корупцією;

- спільне ініціювання і проведення наукових досліджень з проблем боротьби зі злочинністю і корупцією.

Можуть використовуватись й інші форми і напрями координації діяльності.

Вибір форм взаємодії правоохоронних органів та практичної реалізації скоординованих заходів прокурорам визначати у кожному конкретному випадку з врахуванням обставин і характеру проблеми, що потребує вирішення, узгоджуючи це питання з керівниками правоохоронних органів.

Враховуючи різноплановість і різну відомчу підпорядкованість діяльності по попередженню економічної злочинності, вона потребує координації не тільки по вертикалі, а і по горизонталі. По вертикалі ця діяльність може бути скоординованою заходами центральних органів і відомств, а по горизонталі – потребує діяльності особливого органу, який би мав достатні повноваження для проведення цієї роботи.

Виходячи з того, що економічними проблемами зайняті усі урядові структури від Президента України до голови місцевої адміністрації, потрібно створити окрему структуру, підпорядковану безпосередньо Президенту України, яка б спроможна була координувати цю діяльність в рамках єдиної стратегії. На наш погляд, таким органом міг би бути Комітет по попередженню злочинності у сфері економіки. У багатьох західних країнах створено такі комітети. Вони систематично аналізують стан справ у цій сфері боротьбі зі злочинністю і дають належні рекомендації урядовим структурам. Держава не може собі дозволити мати такі збитки від економічної злочинності і брати позики у Міжнародного валютного фонду для упорядкування власної економіки. Якщо ми не наведемо належний порядок у цій сфері нашого буття, то ні про яку розбудову української державності не можна і мріяти.

Координовані дії – це дії різноманітних суб'єктів профілактики, спрямованих на реалізацію державної програми боротьби з економічною злочинністю в рамках єдиної стратегії. Тому вважаємо, що діяльність державних структур в цьому напрямку можлива тільки під центральним керівництвом органу, який би був незалежним від всіляких відомчих інтересів.

Основними завданнями Державного комітету по попередженню злочинності у сфері економіки має бути:

- визначення основних напрямків державної політики в сфері боротьби з економічною злочинністю;

- аналіз діючого законодавства, регулюючого економічні відносини;

- інформаційно-аналітична діяльність;

- розробка науково-обґрунтованих методик відрахування збитків від економічних злочинів в різних галузях господарства і шляхів їх відшкодування;

- проведення загальнонаціональних обстежень і обслідування для виявлення рівня латентної злочинності;

- аналіз проявів міжнародної транснаціональної економічної злочинності;

- координація діяльності галузевих міністерств і відомств з правоохоронними органами по попередженню економічної злочинності;

- узагальнення практики боротьби з економічною злочинністю;

- координація наукових досліджень;

- організація міжнародної співпраці в попередженні економічної злочинності, і в першу чергу, з країнами СНД;

- обґрунтування розподілу ресурсів згідно державного бюджету органам, які ведуть боротьбу з економічною злочинністю.

Результати проведеного дослідження проблем кримінологічного планування і координації заходів протидії економічній злочинності дають підстави зробити наступні висновки:

- 1) недостатня концептуальна забезпеченість стратегічних і тактичних аспектів боротьби зі злочинністю в сфері економіки, що призводить до системних прорахунків, протиріччям між окремими елементами програмного документу;

- 2) низький рівень прогнозного забезпечення. Мало якій програмі боротьби зі злочинністю попереджувало прогнозне забезпечення розвитку криміногенної ситуації в регіоні і відповідних заходів боротьби з економічною злочинністю. Державна програма боротьби зі злочинністю від 25 червня 1993 р., ні Комплексна цільова програма боротьби зі злочинністю на 1996 - 2000 роки від 17 вересня 1996 р., ні Комплексна програма профілактики злочинності на

2001 – 2005 роки від 25 грудня 2000 р., на нашу думку, не були забезпечені прогнозними оцінками, що і стало однією з причин їх невиконання;

3) неадекватність професійного складу розробників комплексному характеру програм боротьби зі злочинністю. При розробці проектів недостатньо притягують спеціалістів в галузі економіки, бухгалтерського обліку, комп'ютерної техніки і технології інших наук. Переважно до складання проектів програм залучаються представники правоохоронних і контролюючих органів, що призводить до переважної “мілицейської” орієнтації цих програм і не забезпечує відповідного наукового обґрунтування їх рівня і змісту;

4) низька ресурсна забезпеченість розробки проектів програм боротьби зі злочинністю в сфері економіки. Розробка майже всіх проектів програм не супроводжувалася додатковою оплатою і технічним забезпеченням праці розробників. Такі розробки проводяться, як правило, за рахунок бюджетних коштів тих органів, в яких працюють розробники проектів, інакше кажучи, виключно за заробітну плату, яку вони отримують у цих органах. Все це призводить до суттєвого зниження якості і рівня пропонованих проектів;

5) порушується і принцип демократизму заходів боротьби зі злочинністю. Попередній публікації і обговоренню населенням не підлягає не один із проектів. Не публікувалися і результати виконання прийнятих програм;

6) порушуються, як правило, строки прийняття і ведення в дію програм боротьби зі злочинністю. Фактично всі вони були прийняті і веденні в дію після початку програмного періоду;

7) програми боротьби зі злочинністю (і певні розділи комплексних програм) недостатньо орієнтовані на боротьбу зі злочинністю у певних галузях економіки і виділення пріоритетних напрямків цієї боротьби;

8) досить часто некоректно визначаються цілі цієї боротьби. Всупереч кримінологічній реальності сьогодення, ставляться цілі і завдання: зниження рівня злочинності у сфері економіки, усунення причин і умов економічної злочинності;

9) невиправдана і вибірковість аналізу стану злочинності у сфері економіки і окремих її видів. У більшості програм взагалі відсутній елементарний аналіз стану злочинності в сфері економіки, рівня їх латентності;

10) викликає зауваження і необґрунтовано висока питома вага заходів орієнтованих переважно на підвищення кримінально-правового впливу на злочинність в сфері економіки і окремі її види у загальній кількості заходів боротьби з економічною злочинністю;

11) слід визначити і дефіцит заходів виховного і ідеологічного впливу, спрямованих на попередження злочинів у сфері економіки. А де вони і є, вони носять переважно елементарний формальний характер і стосуються головним чином традиційних корисливих злочинів неповнолітніх;

12) низький рівень диференціації заходів боротьби стосовно різних видів злочинів у сфері економіки. Переважно вони стосуються від 4-ох до 14 видів злочинів у сфері економіки. В той час як за новим Кримінальним кодексом України (2001 р) таких злочинів може бути віднесене більше 50, а за даними статистичного обліку МВС більше 70. Така вибірковість і одночасно надмірна узагальненість заходів не може бути признана задовільною, оскільки обмежує можливості профілактики економічних злочинів;

13) недостатньо приділяється уваги і розробці заходів, які б забезпечували необхідний рівень взаємодії державних і недержавних суб'єктів боротьби зі злочинністю в сфері економіки. У більшості випадків такі заходи взагалі не передбачувалися;

14) недостатньо передбачається і заходів, спрямованих на забезпечення підготовки спеціалістів у сфері боротьби з новими видами особливо небезпечних злочинів у сфері економіки, у тому числі з використанням комп'ютерної техніки і технологій;

15) невизначеність фінансового забезпечення конкретних заходів боротьби з економічною злочинністю, розмірів і джерел фінансування, призводить до того, що більша частина запланованих заходів фактично не може бути реалізованою. Така практика робить неможливим ефективний контроль за реалізацією програмних заходів;

16) недоліки в реалізації запланованих заходів стосуються наступного: невизначеність координуючого органу по кожному із пунктів програми, механізму контролю за ходом їх реалізації і коректування в процесі реалізації, незалежної експертної оцінки ефективності реалізації програмних заходів, соціального контролю з боку громадськості.

Усі ці недоліки обумовлені, на нашу думку, слабким методологічним інформаційно-аналітичним забезпеченням планових розробок і недотриманням основних принципів планування. До них варто віднести: реальність, конкретність, обґрунтованість, економічну доцільність, радикальність і ретельність, комплексний підхід і диференціація, науковість, залучення до реалізації програмних заходів широкого кола громадських організацій, засобів масової інформації.

§ 2. Стратегічні напрямки та базові принципи політики держави з протидії злочинності

Незважаючи на декларування Конституцією України побудови правової, демократичної, соціально орієнтованої держави, реалії сьогодення свідчать про те, що від побудови дійсно правової демократичної держави ми також далеко, як і майже 15 років тому.

Наразі можна з деякою долею ймовірності констатувати, що у вітчизняній кримінології запанувала думка про те, що кінцевою метою будь-якого кримінологічного дослідження є удосконалення соціального контролю над злочинністю, а не "боротьба" з нею. Адаже заклики до "війни зі злочинністю", посиленню "боротьби" зі злочинністю, за своєю сутністю, ставлять перед органами кримінальної юстиції, державою та суспільством незмістовну ціль. Більше того, вони не тільки дезорієнтують, а й дезорганізують їх діяльність з забезпечення правопорядку. І чим скоріше така ціль державної політики буде визнана хибною, тим скоріше країна почне побудову дійсно правової держави. Цільова настанова на боротьбу зі злочинністю не потребує об'єктивного, а тим більше критичного, аналізу криміногенної обстановки та результатів діяльності органів кримінальної юстиції, а навпаки, в ній криється потенційна загроза повернення до тотальної репресії.